

Warszawa, 22 lipca 2025 r.

Stanowisko Green REV Institute w sprawie proponowanych zmian w rozporządzeniach (UE) 2021/2115 i 2021/2116

Szanowni Państwo,

Szanowne Przedstawicielki i Przedstawiciele Komisji Europejskiej,

Jako organizacja działająca na rzecz sprawiedliwego i zrównoważonego systemu żywnościowego, pragniemy odnieść się do propozycji Komisji Europejskiej dotyczącej zmian w rozporządzeniach UE regulujących ramy funkcjonowania Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), a także dla planowania przyszłych działań w zakresie ochrony środowiska, klimatu i zdrowia publicznego.

Reprezentując społeczeństwo obywatelskie i jako organizacja monitorująca politykę klimatyczną i rolną, wyrażamy poważne obawy co do niektórych zapisów oraz kierunku zmian, które mogą zagrażać środowiskowym i klimatycznym ambicjom UE, osłabiając zdolność WPR do przeprowadzenia koniecznej transformacji w kierunku systemu opartego na roślinnej żywności.

1. Uproszczenia i elastyczność nie mogą być wdrażane kosztem celów środowiskowych

Uproszczenia i zwiększenie elastyczności mogą przyczynić się do poprawy skuteczności wdrażania WPR. Jednak uproszczenia te nie mogą prowadzić do deregulacji i osłabienia narzędzi wspierających transformację rolnictwa w kierunku zrównoważoności. Zmniejszenie presji biurokratycznej powinno iść w parze z zachowaniem ambicji środowiskowych, w przeciwnym razie uproszczenia mogą stać się pretekstem do obniżania standardów ochrony klimatu, gleby, czy wody.

2. Warunkowość i normy GAEC

Postulowane zwiększenie elastyczności w zakresie GAEC 1 i GAEC 4 budzi nasze poważne zastrzeżenia. W szczególności:

- 1) **GAEC 1** – podniesienie limitu zmniejszenia trwałych użytków zielonych z 5% do 10% może prowadzić do długotrwałej degradacji siedlisk i obniżenia zdolności sekwestracji węgla.
- 2) **GAEC 4** – uzależnienie definicji cieków wodnych od przepisów krajowych, bez jasnych unijnych ram minimalnych, może doprowadzić do wyłączenia z ochrony wielu wrażliwych ekosystemów rzecznych.

Zwiększona elastyczność nie może osłabiać ochrony środowiska ani prowadzić do niejednolitego stosowania przepisów, co może mieć również wymiar transgraniczny (np. zanieczyszczenia wód).

3. System wsparcia dla małych gospodarstw – pozytywny krok, ale bez wyłączeń z warunkowości

Całkowite wyłączenie małych gospodarstw z systemu warunkowości stanowi niebezpieczny precedens i osłabia spójność systemu. Każdy beneficjent publicznych środków, niezależnie od wielkości, powinien być zobowiązany do podstawowej odpowiedzialności środowiskowej. Postulujemy wprowadzenie *proporcjonalnych*, a nie całkowitych zwolnień z warunkowości.

4. Ekoschematy, GAEC 2 i torfowiska – transformacja wymaga ambicji

Proponowane zmiany dotyczące możliwości wyłączenia normy GAEC 2 (ochrona torfowisk i terenów podmokłych) z podstawowego poziomu ekoschematów stanowią krok wstecz. Torfowiska to kluczowe zasoby dla magazynowania węgla i ochrony bioróżnorodności. Dopuszczanie ich pominięcia może osłabić klimatologiczne cele WPR.

Zamiast obniżać wymagania, należy wzmacniać wsparcie finansowe dla rolników i rolniczek, którzy podejmują się rewitalizacji torfowisk i wdrażania rozwiązań przyjaznych dla klimatu i wody.

5. Fundusz kryzysowy: wsparcie doraźne nie może osłabiać systemowej odporności

Przekierowanie środków z interwencji strukturalnych na pomoc doraźną musi odbywać się ostrożnie. Nowe instrumenty kryzysowe nie mogą pomniejszać finansowania przeznaczonego na działania służące trwałej odporności sektora rolnego – jak agroekologia, ochrona bioróżnorodności, czy przekształcanie systemów produkcji zwierzęcej w produkcję roślinną.

6. Zarządzanie danymi i planowanie: brak aktualizacji wobec polityk środowiskowych jest niepokojący

Propozycja usunięcia obowiązku aktualizacji planów strategicznych WPR w związku z nowymi aktami legislacyjnymi UE w zakresie środowiska i klimatu może prowadzić do rozbieżności między polityką rolną a celami klimatycznymi UE. Takie rozwiązanie stoi w sprzeczności z założeniem integracji polityk i realizacją Zielonego Ładu. Wzywamy do przywrócenia tego wymogu jako warunku spójnej polityki.

Podsumowanie

W obecnym kształcie projektu Komisji Europejskiej, propozycje takie jak osłabienie warunkowości, ograniczenie ochrony torfowisk czy zniesienie obowiązku aktualizacji planów WPR wobec unijnego prawa środowiskowego, grożą osłabieniem ambicji klimatycznych i środowiskowych WPR.

Apelujemy do Komisji, Parlamentu Europejskiego i Rady UE o zachowanie spójności WPR z Zielonym Ładem i unijnymi celami klimatycznymi, wzmocnienie, a nie osłabianie, norm środowiskowych i społecznych oraz zapewnienie, że wszelkie uproszczenia nie osłabią skuteczności WPR w zakresie ochrony klimatu, wody, gleby, praw zwierząt i sprawiedliwości

społecznej. Na koniec apelujemy ponownie o prawdziwą transformację rolnictwa, przejście na produkcję roślinnej żywności, agroekologię i wspieranie lokalnych systemów żywnościowych

Koszty i zyski transformacji systemu żywnościowego

W kontekście transformacji systemu żywnościowego, chcielibyśmy powołać raport The Economics of the Food System Transformation, opracowany przez Food System Economics Commission (FSEC), który jednoznacznie pokazuje, że obecny model systemu żywnościowego jest nie tylko niezrównoważony ekologicznie i społecznie, ale również skrajnie nieefektywny ekonomicznie. Obecny model generuje ogromne, często ukryte koszty społeczne, środowiskowe i zdrowotne, które szacuje się globalnie na około **15 bilionów dolarów rocznie**, co odpowiada **12% światowego PKB** (2020). To koszty związane m.in. z chorobami niezakaźnymi wywołanymi niezdrową dietą, niedożywieniem, utratą bioróżnorodności, zanieczyszczeniem wód i powietrza czy wylesianiem, a także z niskimi dochodami osób pracujących w sektorze rolno-spożywczym. Kontynuacja obecnych trendów prowadzi nie tylko do dalszej degradacji planety, ale i do rosnących nierówności, napięć społecznych oraz zagrożenia bezpieczeństwa żywnościowego w warunkach kryzysów klimatycznych.

Tymczasem szacowane koszty globalnej transformacji systemu żywnościowego – w tym inwestycje w infrastrukturę, badania, wsparcie rolników i rolniczek oraz ochronę konsumentów i konsumentek – wynoszą **200–500 miliardów dolarów rocznie**, czyli zaledwie **0,2–0,4% globalnego PKB**. To kwota wielokrotnie niższa niż koszty obecnego kształtu rolnictwa. Co więcej, zyski z tej transformacji, m.in. poprzez zmniejszenie kosztów zdrowotnych i środowiskowych, mogą sięgnąć co najmniej 5 bilionów dolarów rocznie, a według niektórych szacunków – nawet 10 bilionów USD rocznie. To przyszłość, w której rolnictwo staje się narzędziem odbudowy przyrody, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, poprawy zdrowia publicznego i zapewnienia godnych warunków pracy w sektorze żywnościowym. Transformacja jest zatem nie tylko moralnym i ekologicznym imperatywem, ale również racjonalną decyzją gospodarczą, która przynosi realne, wymierne korzyści.

O Green REV Institute

Green REV Institute to zielony think tank, watchdog klimatyczny działający dla transformacji systemu żywności. Green REV Institute łączy kropki na mapie praw człowieka, praw zwierząt i klimatu. Założony w 2014 r. włącza dla zmiany systemowej osoby aktywistyczne, buduje współpracę i partnerstwa dla transformacji systemu żywności.

Green REV Institute to organizacja członkowska 50by40, Eurogroup for Animals, European Vegetarian Union, Aquatic Animal Alliance, TAPP Coalition, Plant Europe network, OFOP, Niech Żyją, jedna z 10 NGO w EU Platform on Animal Welfare, interesariuszem Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności. Green REV Institute jest organizacją akredytowaną przez Program Środowiskowy ONZ.

Green REV Institute zainicjował i jest operatorem pierwszej rzeczniczej koalicji dla naprawy systemu żywności w Polsce Future Food 4 Climate, inicjatorem Federacji Bezpieczna Żywność organizatorem międzynarodowego wydarzenia European Vegan Summit, producentem reportaży Wegańska Warszawa oraz Posłuchaj Wegańskich Biznesów, oraz Katastrofy na talerzu (2023). Green REV Institute włącza młode osoby do działań na rzecz naprawy systemu żywności, edukuje i mobilizuje w ramach Green Advocacy Academy. Green REV Institute jest operatorem Programu Roślinna Szkoła.